

DISCUSSION ON USING SOME THEORIES OF CAPACITY DEVELOPMENT TO BUILD CHINESE TRANSLATION TEXTBOOKS FOR THE LANGUAGE – MAJOR STUDENTS OF SCHOOL OF FOREIGN LANGUAGE – THAI NGUYEN UNIVERSITY

Quach Thi Nga

TNU - School of Foreign Language

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received: 12/5/2021	Given the fact that teachers, learners and learning content are the three fundamental elements of the teaching process, curriculum or learning materials are supposed to be the means of connecting among these three basic elements. Choosing the right curriculum for the learning content will determine the effectiveness of the learning objectives. However, there are few sources of textbooks for learning Chinese - Vietnamese or Vietnamese - Chinese translation in Vietnam, causing many difficulties for the teaching and learning process of Chinese translation. The paper has adopted qualitative and quantitative research methods as well as conducted statistics research on the current situation of using the current Chinese translation textbooks, and did a survey of students who are third-year language-major students at the School of Foreign Languages - Thai Nguyen university. From the surveyed results, the paper also proposes some solutions on building a structure of Chinese translation textbooks in the direction of developing translation competence in order to improve the quality of training in teaching and learning Chinese translation at School of Foreign Languages - Thai Nguyen University.
Revised: 27/8/2021	
Published: 27/8/2021	
KEYWORDS	
Chinese translation textbooks	
Develop students of competence	
Language-major students	
Compilation	
School of Foreign Language - Thai Nguyen University	

BÀN VỀ XÂY DỰNG GIÁO TRÌNH BIÊN DỊCH TIẾNG TRUNG THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC NGƯỜI HỌC CHO SINH VIÊN CHUYÊN NGÀNH TIẾNG TRUNG TRƯỜNG NGOẠI NGỮ - ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN

Quách Thị Nga

Trường Ngoại ngữ - ĐH Thái Nguyên

THÔNG TIN BÀI BÁO	TÓM TẮT
Ngày nhận bài: 12/5/2021	Người dạy, người học và nội dung học tập là ba yếu tố cơ bản của quá trình dạy học, và giáo trình hay tài liệu học tập chính là phương tiện kết nối 3 yếu tố cơ bản này. Lựa chọn giáo trình phù hợp với nội dung học tập sẽ quyết định hiệu quả của mục tiêu học tập. Tuy nhiên, giáo trình phục vụ cho học tập biên dịch Trung - Việt, Việt - Trung ở Việt Nam hiện nay còn ít, gây không ít khó khăn cho quá trình giảng dạy học tập biên dịch tiếng Trung. Bài viết đã thông qua phương pháp nghiên cứu định tính, định lượng, tiến hành thống kê thực trạng sử dụng giáo trình biên dịch tiếng Trung hiện nay, khảo sát lấy ý kiến người học là sinh viên chuyên ngữ năm thứ 3 Trường Ngoại ngữ - Đại học Thái Nguyên. Từ kết quả khảo sát, bài viết đã đưa ra một số giải pháp về xây dựng cấu trúc giáo trình biên dịch tiếng Trung theo định hướng phát triển năng lực biên dịch nhằm nâng cao chất lượng đào tạo trong dạy và học biên dịch tại tiếng Trung tại trường Ngoại ngữ - Đại học Thái Nguyên.
Ngày hoàn thiện: 27/8/2021	
Ngày đăng: 27/8/2021	
TỪ KHÓA	
Giáo trình biên dịch tiếng Trung	
Phát triển năng lực người học	
Sinh viên chuyên ngành	
Biên soạn	
Trường Ngoại ngữ - Đại học Thái Nguyên	

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.4481>

Email: quachnga.sfl@tnu.edu.vn

<http://jst.tnu.edu.vn>

86

Email: jst@tnu.edu.vn

1. Đặt vấn đề

Chương trình đào tạo Ngôn ngữ Trung Quốc là một trong những chương trình đào tạo trọng tâm của Trường Ngoại ngữ - Đại học Thái Nguyên (ĐHTN). Một trong những chuẩn đầu ra quan trọng của chương trình này là kỹ năng biên dịch. Tuy nhiên, trong thực tế giảng dạy biên dịch cũng như kết quả đánh giá hiện trạng sinh viên tốt nghiệp, chúng tôi nhận thấy sinh viên khá khó khăn để đáp ứng chuẩn đầu ra này. Nguyên nhân có từ nhiều yếu tố, trong đó không thể không kể đến nguyên nhân về tài liệu học tập biên dịch tiếng Trung Quốc. Lý luận dạy học chỉ ra rằng, người dạy, người học và nội dung học tập là ba yếu tố cơ bản của quá trình dạy học, và giáo trình hay tài liệu học tập chính là phương tiện kết nối 3 yếu tố cơ bản này. Lựa chọn giáo trình phù hợp với nội dung học tập sẽ quyết định hiệu quả của mục tiêu học tập. Tuy nhiên, giáo trình phục vụ cho học tập biên dịch Trung - Việt, Việt - Trung ở Việt Nam hiện nay còn ít, càng không kể đến giáo trình biên dịch tiếng Trung Quốc với nội dung học tập mang định hướng phát huy năng lực người học vẫn là khoảng trống trong nguồn tài liệu học tập tiếng Trung Quốc hiện nay. Vì vậy, việc xây dựng giáo trình biên dịch tiếng Trung Quốc, nhất là xây dựng theo hướng phát huy năng lực người học nhằm nâng cao hiệu quả giảng dạy học tập biên dịch là một nhu cầu cấp bách.

Dưới đây chúng tôi xin đưa ra một số nghiên cứu có sức ảnh hưởng và trên cơ sở những thành quả của những nghiên cứu này bước đầu đưa ra những giải pháp về xây dựng cấu trúc giáo trình biên dịch theo định hướng phát huy năng lực người học.

Về nghiên cứu xây dựng giáo trình biên dịch, học giả Đào Hữu Lan (Tao You Lan) [1] đã đưa ra những lý luận có tính chất điều hướng cho công tác biên soạn giáo trình dịch tiếng Trung. Tác giả cho rằng biên soạn giáo trình dịch có hệ thống lý luận khoa học chuyên ngành và liên ngành. Lý luận chuyên ngành là lý luận riêng của khoa học dịch thuật, chủ yếu là những thành quả nghiên cứu của các nước phương Tây như dịch thuật chức năng, dịch thuật giao tiếp, mục đích luận... Lý luận liên ngành là xây dựng giáo trình dịch từ những góc độ như tâm lý học, giáo dục học, lý luận thị trường... Tác giả đã cụ thể hóa thành 5 lý luận cơ bản trong xây dựng giáo trình dịch như sau (1) Thuyết mục đích: Giáo trình dịch phải đạt được mục đích học tập, chuẩn đầu ra của học phần, nội dung thực hành giúp người học hiểu và áp dụng được những lý thuyết dịch thuật. Trong nội dung khảo sát ở mục 2 thì mục đích xây dựng giáo trình biên dịch mà chúng tôi đề cập đến là chuẩn đầu ra của học phần biên dịch tiếng Trung của Trường Ngoại ngữ - ĐHTN. (2) Thuyết thị trường: Hình thức giáo trình khoa học, có tính hấp dẫn và tạo được hứng thú cho người học. (3) Thuyết tiếp nhận: Người học có thể dễ dàng đọc hiểu và phát triển được hoạt động tự học. (4) Thuyết tâm lý học giáo dục: Những ví dụ, chủ đề trong giáo trình có nội dung phong phú, thực tế và có tính cập nhật. (5) Thuyết tương tác: Người dạy và người học có không gian tương tác, người học có cơ hội phát triển được tư duy, năng lực học tập.

Về năng lực người học có nghiên cứu về mô hình cấu trúc năng lực và 4 trụ cột của giáo dục UNESCO. Theo quan điểm của các nhà sư phạm nghề Đức, các thành phần cấu trúc của năng lực bao gồm: năng lực chuyên môn, năng lực phương pháp, năng lực xã hội, năng lực cá thể [2].

Mô hình cấu trúc năng lực trên đây có thể cụ thể hoá trong từng lĩnh vực chuyên môn, nghề nghiệp khác nhau. Trong học tập biên dịch, năng lực chuyên môn là khả năng hình thành và tích lũy các kiến thức như từ vựng, cấu trúc câu trong các chủ đề khác nhau. Học giả nước ngoài Malcolm McKenzie nghiên cứu về nguyên tắc thụ đắc từ vựng từ thuyết kiến tạo trong phát triển năng lực ghi nhớ từ vựng [3]. Năng lực phương pháp được cụ thể hóa trong năng lực biên dịch là năng lực phân tích thành phần câu và năng lực phán đoán nghĩa từ. Năng lực cá thể là năng lực tự học, phát triển tư duy để rèn luyện tích lũy những kỹ năng cho mình. Năng lực này trong học tập biên dịch được rèn luyện qua các dạng bài tập dịch phát triển năng lực tự học, ví dụ tự tìm câu, đoạn có cấu trúc câu hoặc chủ đề tương ứng để thực hành dịch. Năng lực xã hội thể hiện ở khả năng tương tác làm việc nhóm, hỗ trợ giữa các đồng nghiệp trong hoạt động dịch thuật để hoạt động này trở nên dễ dàng và hiệu quả nhất.

Về xây dựng giáo trình theo định hướng phát triển năng lực người học chủ yếu là các nghiên cứu trong nước như xây dựng tài liệu học tập theo định hướng phát triển năng lực người học, sử dụng sách giáo khoa theo định hướng phát triển năng lực người học hoặc quản lý hoạt động học tập của học viên... [4]-[6].

Từ những kết quả nghiên cứu trên có thể thấy, xây dựng giáo trình dịch nói chung, giáo trình biên dịch nói riêng cần dựa trên 5 tiêu chí về xây dựng giáo trình, 5 tiêu chí này trong đó có tiêu chí về phát triển năng lực người học được phản ánh trong từng nội dung kiến thức cụ thể của giáo trình. Qua khảo sát ưu nhược điểm của những giáo trình dịch đang được sử dụng hiện nay và lấy ý kiến người học trong phạm vi chuyên ngành tiếng Trung – trường Ngoại ngữ – Đại học Thái Nguyên, chúng tôi bước đầu xây dựng cấu trúc giáo trình biên dịch theo định hướng phát huy năng lực người học, nhằm khắc phục được những tồn tại của giáo trình hiện có, đồng thời giúp người học học tập hiệu quả học phần biên dịch.

2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng phương pháp nghiên cứu định tính và định lượng, tiến hành khảo sát những giáo trình dịch viết Trung Việt, Việt – Trung được sử dụng hiện nay ở Việt Nam và lập phiếu điều tra khảo sát với 105 sinh viên chuyên ngành tiếng Trung năm 3 và năm 4, từ đó tiến hành thu thập dữ liệu, phân tích kết quả khảo sát. Trên cơ sở đó, kết hợp với những lý luận về xây dựng giáo trình và phát triển năng lực người học đưa ra cấu trúc bài học dịch theo định hướng phát triển năng lực người học cho sinh viên chuyên ngành tiếng Trung của Trường Ngoại ngữ.

3. Kết quả khảo sát

3.1. Kết quả khảo sát giáo trình biên dịch

Theo thống kê, sách phục vụ giảng dạy thực hành biên dịch Trung - Việt, Việt - Trung ở Việt Nam hiện nay chủ yếu có 4 cuốn [7]. Có thể nói số lượng sách phục vụ cho giảng dạy biên dịch Trung - Việt, Việt - Trung cũng còn khá khiêm tốn. Để phù hợp với đối tượng người học và đề cương cụ thể của môn học, Bộ môn tiếng Trung Quốc Trường Ngoại ngữ hiện nay có sử dụng tài liệu học tập lưu hành nội bộ được biên soạn với 7 chủ đề khác nhau, học trong 15 tuần gồm dịch Trung - Việt và dịch Việt - Trung. Chúng tôi đã tiến hành khảo sát những cuốn sách này theo 5 tiêu chí về xây dựng giáo trình ở mục 1, lần lượt như sau: Tính mục đích, tính thị trường, tính tiếp nhận, tính thu hút, tính tương tác. Chúng tôi tiến hành đánh số theo số thứ tự từ 1 đến 5 theo các mức: 1. Không có, 2. Rất thấp, 3. Bình thường, 4. Khá cao, 5. Rất cao. Trong đó đánh giá các mức cho tiêu chí tính mục đích nằm trong so sánh tương quan với mục tiêu và chuẩn đầu ra của học phần Biên dịch tiếng Trung tại Trường Ngoại ngữ - ĐHTN. Kết quả khảo sát thể hiện trong Bảng 1.

Bảng 1. Khảo sát giáo trình dịch tiếng Trung theo 5 tiêu chí về xây dựng giáo trình

STT	Tên giáo trình	Tên tác giả	5 tiêu chí về xây dựng giáo trình dịch				
			Tính mục đích	Tính thị trường	Tính tiếp nhận	Tính thu hút	Tính tương tác
1	Giáo trình dịch Việt Hán [8] (越汉翻译教程)	Triệu Ngọc Lan (赵玉兰)	2	4	5	2	3
2	Kỹ thuật Dịch Hán - Việt thực hành [9] (实用汉越互译技巧)	Lương Viễn, Ôn Nhật Hào (梁远、温日豪)	3	4	5	2	3
3	Lý thuyết đối dịch Hán Việt [10]	Nguyễn Hữu Cầu	2	2	4	1	2
4	Luyện dịch Hoa Việt - Việt Hoa [11]	Trần Thị Thanh Liêm - Trần Hoài Thu	2	4	5	2	3
5	Tài liệu học tập Biên dịch Tiếng Trung (Lưu hành nội bộ)	Nhóm giảng viên biên soạn Trường Ngoại ngữ - ĐHTN	4	2	5	4	2

3.2. Kết quả khảo sát phản hồi của người học

Chúng tôi đã tiến hành khảo sát phản hồi của người học về môn học biên dịch tiếng Trung tại Trường Ngoại ngữ - ĐHTN với 2 nhóm câu hỏi. Nhóm 1 về thực trạng học trên lớp, cho kết quả như sau:

- Trong quá trình tự học các môn biên dịch tiếng Trung, khó khăn lớn nhất người học gặp phải là: Không có nhiều nguồn học liệu tự học 30/97 (30,9%); Không có kiến thức nền tảng vững vàng 68/97 (63,9%). Không có sự hướng dẫn của giáo viên 12/97 (12,4%).

- Yếu tố người học không hài lòng về giờ học các môn biên dịch trên lớp: Tài liệu giáo trình không tạo được hứng thú: 36/85 (42,3%); Môi trường học tập biên dịch chưa phù hợp 49/85 (57,7%); Phương pháp giảng dạy của giáo viên chưa phù hợp: 5/85 (7,1%).

Nhóm 2 về tính cấp thiết trong thay đổi cải tiến giáo trình môn học biên dịch tiếng Trung.

- Những yếu tố nào sau đây trong tài liệu, giáo trình học tập môn Biên dịch bạn cho rằng nên thay đổi? Thay đổi hình thức giáo trình 50/98 (51%); Thay đổi nội dung học tập 33/98 (33,7%); Giảm tải nội dung học tập 34/98 (34,7%); Tăng cường nội dung học tập 7/98 (7,1%); Thay đổi kết cấu giáo trình 54/98 (55,1%).

- Bạn kỳ vọng điều gì trong cuốn giáo trình, tài liệu mới? Thiết kế giáo trình lấy người học làm trung tâm, phát huy năng lực tư duy sáng tạo của người học: 64/97(66%); Dạng bài tập phong phú hơn, rèn luyện được khả năng phân tách thành phần câu, dịch cụm từ, câu đơn: 21/97 (21,6%); Thiết kế giáo trình lấy giảng viên làm trung tâm, phát huy tối đa phương pháp thuyết trình, giảng giải của giáo viên: 6/97 (6,2%). Giữ thiết kế như giáo trình học tập truyền thống khác: 4/97 (4,1%); Không: 2/97 (2,1%).

Từ kết quả thống kê cho thấy, hiện nay sinh viên sử dụng chủ yếu là tài liệu lưu hành nội bộ cho học tập môn biên dịch tiếng Trung. Sinh viên gặp khó khăn lớn nhất là không có kiến thức nền tảng vững vàng, chiếm tỉ lệ 63,9%. Yếu tố người học không hài lòng về giờ học các môn Biên dịch trên lớp vì tài liệu giáo trình không tạo được hứng thú chiếm 42,3%. Trong quá trình tự học các môn biên dịch tiếng Trung, khó khăn về học liệu mà bạn gặp phải: Không thể lựa chọn được tài liệu phù hợp với trình độ bản thân 30/97 (30,9%); Không tìm được nguồn tài liệu thích hợp với nội dung cần luyện tập: 38/97 (39,2%); Không tự đánh giá được trình độ tiếng Hán của bản thân: 24/97 (24,7%).

Sinh viên mong muốn thay đổi cải tiến giáo trình, tài liệu phục vụ hoạt động dạy học môn học biên dịch tiếng Trung chiếm 18,2% cho mức rất cần thiết và 66,7% cho mức cần thiết. Sinh viên kỳ vọng trong cuốn giáo trình, tài liệu mới: Thiết kế giáo trình lấy người học làm trung tâm, phát huy năng lực sáng tạo, tư duy sáng tạo của người học chiếm 66%; Dạng bài tập phong phú hơn, rèn luyện được khả năng phân tách thành phần câu, dịch cụm từ, câu đơn chiếm 21,6%; Giữ thiết kế như giáo trình học tập truyền thống khác chỉ chiếm 4,1%.

3.3. Phân tích và giải pháp

3.3.1. Phân tích kết quả khảo sát

Về giáo trình Biên dịch tiếng Trung, ở tiêu chí 1 là mục đích luận, học phần Biên dịch tại Đại học Thái Nguyên đưa ra là sinh viên hiểu, biết các từ vựng và cấu trúc về các chủ đề về chính trị, kinh tế, văn hóa xã hội, giáo dục, y tế, du lịch, môi trường... đồng thời biết vận dụng các kiến thức này vào dịch chính xác văn bản từ tiếng Trung sang tiếng Việt và ngược lại. Cuốn “Giáo trình dịch Việt – Hán” (GT1) của tác giả Đào Hữu Lan chủ yếu hướng dẫn người học về lý thuyết dịch như cách dịch số từ, hư từ, thành ngữ..., không phân các đơn vị bài học theo các chủ đề khác nhau. Cuốn sách này chỉ hướng dẫn dịch từ tiếng Việt sang tiếng Trung. Cuốn “Kỹ năng dịch thực hành Trung – Việt, Việt - Trung” (GT2) có sắp xếp bài học theo các chủ đề và ở mỗi bài có hướng dẫn về lý thuyết dịch như cách dịch hư từ, định ngữ, thơ ca,... và ở mỗi chủ đề có thực hành dịch Trung Việt và ngược lại. Tuy nhiên các chủ đề dịch còn khá ít ỏi, chủ yếu tập trung ở các chủ đề kinh tế, du lịch, văn hóa. Cuốn “Giáo trình dịch Hán Việt” (GT3) của tác giả

Nguyễn Hữu Cầu có thiết kế các bài học với nhiều chủ đề bao gồm kinh tế, chính trị, văn hóa..., nhưng chỉ thực hành dịch xuôi từ tiếng Trung sang tiếng Việt. Cuốn “Luyện dịch Hoa- Việt, Việt - Hoa” (GT4) của tác giả Trần Thị Thanh Liêm – Trần Hoài Thu chủ yếu tập trung vào các mảng thương mại, du lịch, văn bản nghị định và lấy các nguồn văn bản từ những câu đoạn trong Nhip cầu Hán ngữ.

Như vậy, với tiêu chí 1 là tính mục đích thì những cuốn giáo trình trên chỉ đáp ứng được phần nào mục tiêu nhiệm vụ trong đề cương học phần Biên dịch tiếng Trung của Trường Ngoại ngữ - ĐHTN. Vì vậy chúng tôi chỉ đề ở mức 2-3. Riêng giáo trình do Trường Ngoại ngữ tự biên soạn (GT5) theo đề cương học phần với các chủ đề phong phú và các bài luyện dịch Trung- Việt, Việt – Trung đã đáp ứng mục tiêu của học phần, tuy nhiên các dạng bài thực hành dịch còn chưa phong phú, chưa thật sự đáp ứng được chuẩn đầu ra của học phần nên chúng tôi đề ở mức 4.

Ở tiêu chí 2, chúng tôi đánh giá khá cao các cuốn giáo trình GT1, GT2, GT4. Những cuốn giáo trình này đều được biên soạn công phu, trình bày khoa học, có tính chất hướng dẫn và thực hành tỉ mỉ, tạo được hứng thú cho người học. Đối với cuốn GT3, GT5 thì tiêu chí này chúng tôi đánh giá ở mức thấp, vì những giáo trình này đều chỉ cung cấp bài dịch và từ vựng, cấu trúc câu cơ bản.

Ở tiêu chí 3 thì các cuốn giáo trình trên đều đáp ứng được ở mức cao.

Ở tiêu chí 4, GT1,2,3, và 4 đều ở mức thấp vì giáo trình xuất bản đã hơn chục năm trước, tính cập nhật về nội dung văn bản thấp. Riêng GT5 mới được xây dựng nên đáp ứng được ở mức cao.

Ở tiêu chí 5, chúng tôi đánh giá GT1,2, và 4 ở mức 3, tức là ở mức bình thường, vì các cuốn giáo trình này đều có dạng bài tập rèn luyện, kỹ năng dịch cho người học, từ dạng dịch câu đơn đến dịch văn bản dài. Tuy nhiên các dạng bài tập chưa thật sự phong phú, thường chỉ đưa ra 1 văn bản hoặc câu đơn, đoạn hội thoại, rèn luyện kỹ năng dịch chỉ 1 chiều dịch Trung – Việt hoặc Việt – Trung. GT3 và 5 ở tiêu chí này được đánh giá ở mức thấp hơn những cuốn khác vì bài tập thực hành dịch chỉ có 1 dạng là những văn bản, có từ vựng bổ sung nhưng chưa thật sự chi tiết. Như vậy, việc xây dựng một cuốn giáo trình biên dịch có thể đáp ứng đầy đủ những tiêu chí trên ở mức cao là vô cùng cần thiết. Trong đó, người học không chỉ được phát triển năng lực tư duy mà còn phát triển được những năng lực biên dịch khác.

Về phản hồi của người học đối với môn học biên dịch tiếng Trung tại Trường Ngoại ngữ - ĐHTN cho kết quả như sau: Phương pháp học tập của người học các môn biên dịch không có sự khác biệt so với các môn học thực hành tiếng khác, vẫn là cách thức quen thuộc tra từ và cấu trúc câu hết một lượt, phân tách thành phần câu của những câu dài, xử lý dịch từng thành phần câu (41,6%), hoặc đọc đến đâu dịch đến đó, gặp phải từ mới thì tra cứu và dịch tiếp (40,6%). Người học chưa tích cực chủ động trong việc tra cứu và tìm kiếm thêm các nguồn tài liệu khác ngoài những tài liệu giáo viên cung cấp trên lớp.

Giáo trình học tập của người học chủ yếu là tài liệu soạn thảo lưu hành nội bộ (76%), có thể nói đây là một hạn chế không nhỏ cần được kịp thời khắc phục và hoàn thiện. Cấu trúc bài tập dịch trong tài liệu học dịch được thầy cô cung cấp là bài khóa, từ vựng (42,6%). Đây là cấu trúc tương đối truyền thống, không có sự khác biệt lớn so với các môn học đọc, viết hay các môn thực hành tiếng khác, nên không tạo được hứng thú, không có tính riêng biệt cho chuyên ngành biên dịch. Hơn 66% người học được khảo sát đánh giá cần thiết phải cải tiến, đổi mới giáo trình, tài liệu phục vụ hoạt động dạy học môn biên dịch tiếng Trung, 18,2% lựa chọn phương án rất cần thiết. Từ kết quả khảo sát cho thấy, tính cấp thiết trong thay đổi cải tiến giáo trình, tài liệu phục vụ hoạt động dạy học môn biên dịch tiếng Trung đang là nhiệm vụ cấp bách để nâng cao chất lượng dạy học các môn biên phiên dịch nói riêng và đào tạo tiếng Hán nói chung.

3.3.2. Bước đầu xây dựng mô hình cấu trúc giáo trình biên dịch tiếng Trung theo định hướng phát huy năng lực người học

Đối với giáo trình biên dịch Trung Việt, chúng tôi cũng dựa trên đề cương môn học, về phản hồi của người học và 5 tiêu chí xây dựng giáo trình để xây dựng một cuốn giáo trình theo định hướng phát triển năng lực người học qua những dạng bài rèn luyện cụ thể. Trong phạm vi nghiên

cứ, chúng tôi tạm thời chưa xây dựng toàn bộ giáo trình mà bước đầu đưa ra khung cấu trúc bài học cho giáo trình biên dịch như sau:

Cấu trúc của giáo trình biên dịch

Ở tiêu chí 1, xây dựng giáo trình gồm 13 bài với các chủ đề thường gặp trong công việc dịch thuật thực tế bao gồm chính trị - ngoại giao, văn hóa, kinh tế, hợp đồng, đơn từ - biểu mẫu, du lịch, môi trường, y tế như trong mô tả đề cương học phần.

Ở tiêu chí 2, chúng tôi đưa ra một cấu trúc giáo trình logic, khoa học, có hướng dẫn từ dễ đến khó. Giáo trình gồm 4 phần. Phần 1 đưa ra bài dịch chính. Phần 2 là thực hành dịch cụm từ và câu dài hoặc phức tạp xuất hiện trong bài dịch chính. Phần 3 tiến hành dịch cả bài với từ vựng tham khảo và cấu trúc câu cho sẵn. Phần 4 là bài tập dịch với 2 phần, dạng bài tập 1 làm việc theo nhóm, yêu cầu tìm những câu hoặc đoạn văn có cùng chủ đề có sử dụng cấu trúc câu xuất hiện trong bài và tiến hành dịch, dạng bài tập 2 là luyện dịch bài dịch phụ.

Ở tiêu chí 3, với cấu trúc giáo trình như trên, người học không chỉ dễ dàng hiểu bài mà còn phát huy được năng lực tự học. Với dạng bài tự tìm đoạn văn bản có chứa những cấu trúc được học và tiến hành dịch sang ngôn ngữ đích giúp người học có nhiều không gian mở để tự khai thác kiến thức từ các nguồn học liệu mở, đồng thời kích thích hứng thú học tập và khả năng ghi nhớ kiến thức của người học.

Ở tiêu chí 4, những nội dung bài dịch được chọn lọc từ những nguồn báo mạng chính thống của Trung Quốc và Việt Nam, thông tin luôn đảm bảo tính chính xác và tính mới.

Ở tiêu chí 5, định hướng phát triển năng lực biên dịch được thể hiện rõ nét qua từng đơn vị kiến thức của bài học, cụ thể như sau:

Định hướng phát triển năng lực thể hiện trong các đơn vị kiến thức

Phần 1 đưa ra bài dịch chính, chưa cung cấp từ vựng và cấu trúc, người học cần đọc hiểu và nắm được bối cảnh của cả bài, từ đó hình thành năng lực tư duy phán đoán những từ chưa biết qua mối liên hệ giữa các cụm từ và bối cảnh của cả bài. Yêu cầu tìm và gạch chân vào những từ chưa biết giúp người học hình thành kỹ năng xâu chuỗi thông tin giữa các cụm từ, các câu, từ đó hình thành năng lực phán đoán nghĩa từ, cụm từ. Ngoài ra, yêu cầu gạch chân vào cấu trúc câu được sử dụng giúp người học bước đầu phân tách thành phần câu để dịch dễ dàng và chính xác hơn.

Phần 2 đưa ra cụm từ và những câu dài hoặc phức tạp xuất hiện trong bài dịch chính, giúp người học tiếp cận nội dung dịch từ dễ đến khó. Đây cũng là bước giúp người học hình thành kỹ năng sắp xếp trật tự đúng của từ, xác định thành phần câu, rèn luyện cách xử lý những câu dài. Đối với những câu có cấu trúc thì việc dẫn ra cấu trúc của câu sẽ giống như đưa ra một khung sườn để người học căn cứ vào đó từng bước hoàn thành nhiệm vụ biên dịch.

Phần 3 là phần người học sẽ thực hành dịch cả bài, người học dựa trên kết quả xử lý cụm từ và câu dài sẽ dễ dàng thuận lợi ghép nối và tiếp tục xử lý những câu đơn giản còn lại để hoàn thiện bài dịch. Từ vựng và cấu trúc được cung cấp trong phần này sẽ được tiếp nhận dễ dàng hơn do người học đã trải qua tư duy và phán đoán, sử dụng, từ vựng và cấu trúc không còn là kiến thức mới mà chỉ xuất hiện với tác dụng tổng kết, củng cố ôn tập lại. Vì vậy người học cũng dễ dàng ghi nhớ được từ vựng và cấu trúc của bài.

Phần 4 với dạng bài tập 1 giúp phát triển năng lực làm việc theo nhóm, thông qua hoạt động tìm kiếm những câu hoặc đoạn văn có cùng chủ đề có sử dụng cấu trúc câu trong bài và tiến hành dịch, người học sẽ ghi nhớ cấu trúc tốt hơn và tự tích lũy được thêm từ vựng cùng chủ đề bài học qua những câu đoạn mà mình đã tìm và tiến hành dịch. Với phần bài tập này cũng đồng thời rèn luyện năng lực phán đoán và phân tích thành phần câu, giúp phát triển năng lực cần có trong hoạt động biên dịch. Dạng bài tập 2 giáo trình đưa ra bài dịch phụ có cùng chủ đề giúp người học vận dụng những lý thuyết biên dịch ở các phần trước đó vào hoạt động tự luyện tập dịch văn bản.

4. Kết luận

Ứng dụng những lý thuyết về dạy học theo định hướng phát triển năng lực người học, lý luận về biên soạn giáo trình, chúng tôi đã tiến hành khảo sát và nghiên cứu xây dựng những modul

kiến thức phù hợp cho giáo dịch biên dịch tiếng Trung, mỗi modul đều có tác dụng phát triển tư duy của người học, có tính chất hướng dẫn và rèn luyện người học tự hình thành các năng lực cần có trong biên dịch.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] Y. L. Tao, "A Theoretical Reconsideration of the Making Translation Textbooks in China," Doctoral Dissertation, University of Fudan, ShangHai, China, 2006.
- [2] V. N. Tuan, "Educational programs to guide capacity development," 2010. [Online]. Available: https://dungquat.edu.vn/data/mauhoso/giaovien/nang_luc_thuc_hien_day_hoc_tich_hop.pdf. [Accessed Aug 20, 2021].
- [3] M. Mc. Kenzie (LiYou translate), "Two words in Lin can't compare with one in hand - on giving full play to students' learning initiative," *Foreign Language Teaching Abroad*, no. 4, pp. 19-22, 1990.
- [4] T. L. P. Nguyen and D. T. Phan, "Proposing a textbook model for capacity development orientation," *Journal of Education*, no. 3, pp. 14-18, 2017.
- [5] T. O. Bui, "Some requirements when using textbooks in the direction of developing learning competencies for students in teaching history in high schools," *Journal of Education*, no. 424, pp. 25-28, 2018.
- [6] M. H. Bui, "Compile textbooks according to the orientation of capacity development and integration: From the perspective of language arts," Ho Chi Minh City University of Education, 2016. [Online]. Available: <http://journal.hcmue.edu.vn/index.php/hcmuejos/article/download/2149/2131>. [Accessed Aug 20, 2021].
- [7] T. N. Quach and T. T. H. Do, "Problems and suggestions for Chinese - Vietnamese translation textbooks in Vietnam (Investigate in School of Foreign Languages - TNU)," *TNU Journal of Science and Technology*, no. 174, pp. 25-28, 2018.
- [8] Y. L. Zhao, *Vietnamese Chinese translation course*. Beijing University Press, 2002.
- [9] Y. Liang and R. H. Wen, *Practical translation skills between Chinese and Vietnamese*. Nationalities Press, 2005.
- [10] H. C. Nguyen, *Chinese Vietnamese translation theory*. Hanoi National Press, 2007.
- [11] T. T. L. Tran and H. T. Tran, *Practical Vietnamese Chinese Translation*. Cultural communication Press, 2008.